

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE

[C - 2004/09048]

23 JANUARI 2004 — Circulaire tot vervanging van de circulaire van 8 mei 2003 betreffende de wet van 13 februari 2003 tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek

Aan de dames en heren Procureurs-generaal bij de hoven van beroep;

Aan de dames en heren Ambtenaren van de burgerlijke stand van het Rijk.

Deze circulaire strekt ertoe de omzendbrief van 8 mei 2003 betreffende de wet van 13 februari 2003 tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek te vervangen, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 16 mei 2003.

De wet van 13 februari 2003 past in het kader van de wens het familierecht aan te passen aan de evolutie van de rol en de structuur van het moderne gezin. Dit is overigens reeds tot uiting gekomen in punt 10 van de resolutie over de bescherming van het gezin en andere gezinsvormen bij de afsluiting van het internationaal jaar van het gezin, die is goedgekeurd door het Europees Parlement op 14 december 1994 (R4-3077/1994 PB C 18 tot 23 januari 1995).

Aangezien het Belgisch recht het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht heeft opengesteld, ben ik van oordeel dat een bepaling van buitenlands recht betreffende het geslacht van de echtgenoten, op grond waarvan het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht is verboden, als discriminerend en in strijd met onze internationale openbare rechtsorde moet worden beschouwd.

Daarom meen ik dat een bepaling van buitenlands recht die het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht verbiedt, niet moet worden toegepast indien één van die personen de nationaliteit bezit van een Staat waarin, krachtens het nationale recht, een dergelijk huwelijk is toegestaan of op het grondgebied van een dergelijke Staat zijn gewone verblijfplaats heeft.

A. Formaliteiten inzake de voltrekking van het huwelijk en de vereisten om een huwelijk te kunnen aangaan

1. Openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht

De nieuwe wetsbepalingen sluiten aan bij de huidige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek.

1.1. Krachtens artikel 2 van de wet worden de woorden « pour mari et femme » in de Franse tekst van artikel 75 van het Burgerlijk Wetboek vervangen door de woorden « pour époux ».

Deze wetswijziging heeft tot doel dit artikel geslachtsneutraal te maken.

De Nederlandse tekst moest niet worden aangepast, want daarin werden de termen « tot echtgenoten » reeds gebruikt.

1.2. Overeenkomstig artikel 3 van de wet wordt in het Burgerlijk Wetboek een nieuw artikel 143 ingevoegd : « Artikel 143, eerste lid - Een huwelijk kan worden aangegaan door twee personen van verschillend of van hetzelfde geslacht. »

Hoewel in het Burgerlijk Wetboek nergens was bepaald dat enkel personen van een verschillend geslacht een huwelijk kunnen aangaan, werd het geslachtsverschil in de rechtsleer en de rechtspraak steeds beschouwd als een positieve vereiste om een huwelijk aan te gaan, zulks conform de artikelen 162 en 163 van het Burgerlijk Wetboek die de huwelijksbeletselen tussen broer en zus, oom en nicht en tante en neef bevatten.

De wetgever heeft het evenwel nuttig geacht uitdrukkelijk te voorzien in de mogelijkheid voor personen van hetzelfde geslacht om een burgerlijk huwelijk aan te gaan. Het uitgangspunt van de geslachtsneutraliteit van het huwelijk wordt hiermee tot uitdrukking gebracht.

Dit heeft tot gevolg dat wanneer twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar in het huwelijk treden, hun verbintenis volledig wordt gelijkgeschakeld met die van twee personen van verschillend geslacht, met uitzondering van de gevolgen van het huwelijk inzake afstamming.

1.3 Afstamming

Krachtens artikel 3 van de wet wordt aan artikel 143 van het Burgerlijk Wetboek een paragraaf 2 toegevoegd :

« Indien het huwelijk werd aangegaan tussen personen van hetzelfde geslacht, is artikel 315 niet van toepassing. »

SERVICE PUBLIC FEDERAL JUSTICE

[C - 2004/09048]

23 JANVIER 2004 — Circulaire remplaçant la circulaire du 8 mai 2003 relative à la loi du 13 février 2003 ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code civil

A Mesdames et Messieurs les Procureurs généraux près les Cours d'appel;

A Mesdames et Messieurs les Officiers de l'état civil du Royaume.

La présente circulaire a pour objet de remplacer la circulaire du 8 mai 2003 relative à la loi du 13 février ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code civil, publiée au *Moniteur belge* le 16 mai 2003.

La loi du 13 février 2003 s'inscrit dans la volonté d'adapter le droit de la famille à l'évolution du rôle et de la structure de la famille moderne, volonté par ailleurs exprimée au point 10 de la Résolution sur la protection des familles et de la cellule familiale au terme de l'année internationale de la famille, adoptée par le Parlement européen le 14 décembre 1994 (R4-3077/1994 JO C 18 du 23 janvier 1995).

Le droit belge ayant ouvert le mariage aux personnes de même sexe, il me paraît qu'une disposition de droit étranger relative au sexe des époux, interdisant le mariage de personnes de même sexe, doit être considérée comme discriminatoire et contraire à notre ordre public international.

Dès lors, j'estime que l'application d'une disposition de droit étranger doit être écartée si cette disposition prohibe le mariage de personnes de même sexe, lorsque l'une d'elles a la nationalité d'un Etat ou a sa résidence habituelle sur le territoire d'un Etat dont le droit autorise un tel mariage.

A. Formalités relatives à la célébration du mariage et conditions requises pour pouvoir contracter mariage

1. Ouverture du mariage aux personnes de même sexe

Les nouvelles dispositions de la loi s'inscrivent dans les dispositions actuelles du Code civil.

1.1 L'article 2 de la loi remplace dans le texte français de l'article 75 du Code civil les mots « pour mari et femme » par les mots « pour époux ».

Cette modification de la loi a été dictée par le souci de rendre cet article neutre du point de vue du sexe.

Cela n'a pas été utile dans le texte néerlandais car celui-ci utilisait déjà le terme « tot echtgenoten ».

1.2 L'article 3 de la loi introduit un nouvel article 143 dans le Code civil : « Article 143, alinéa 1er - Deux personnes de sexe différent ou de même sexe peuvent contracter mariage. »

Bien que le Code civil n'ait nulle part stipulé que seules les personnes de sexe différent pouvaient contracter mariage, doctrine et jurisprudence ont toujours considéré que la différence de sexe était une condition positive de la conclusion du mariage. Elles ont trouvé appui dans les articles 162 et 163 du Code civil, qui contiennent les empêchements à mariage entre frère et sœur, oncle et nièce, et tante et neveu.

Néanmoins, le législateur a jugé utile de prévoir explicitement la possibilité pour des personnes de même sexe de se marier civilement. L'idée de départ, qui est la neutralité du mariage du point de vue du sexe, est de la sorte exprimée.

Cela a pour conséquence que, lorsque deux personnes de même sexe contractent mariage ensemble, leur union est mise sur un total pied d'égalité avec celle qui lie deux personnes de sexe différent, à l'exception des effets du mariage en matière de filiation.

1.3 De la filiation

L'article 3 de la loi ajoute un second paragraphe à l'article 143 du Code civil :

« Si le mariage a été contracté entre des personnes de même sexe, l'article 315 n'est pas applicable. »

Aan kinderen die thans tijdens een huwelijk worden geboren wordt louter door hun geboorte binnen het huwelijk een afstammingsband toegekend, zowel tussen hen en de moeder (artikel 312 van het Burgerlijk Wetboek) als tussen hen en de vader (artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek).

Ingeval artikel 143 van het Burgerlijk Wetboek de toepassing van artikel 315 van hetzelfde Wetboek uitsluit, kunnen de artikelen 316, 317 en 318 uiteraard ook niet worden toegepast (zie Senaat, verslag, doc. nr. 1173/3, blz. 78).

De artikelen 315 tot 318 van het Burgerlijk Wetboek, die betrekking hebben op het vermoeden van vaderschap, zijn uitsluitend gegrond op situaties die biologisch gezien mogelijk zijn. In deze artikelen worden immers enkel de termen « vaderschap » en « vader » gebruikt. De wetgever heeft geoordeeld dat het van rechtswege verbinden van afstammingsrechtelijke gevolgen aan een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht tot een te grote abstractie van de werkelijkheid zou leiden.

2 Aangifte van huwelijk

Overeenkomstig artikel 63 van het Burgerlijk Wetboek moet ieder huwelijk worden voorafgegaan door een aangifte van huwelijk.

Het huwelijk mag niet worden voltrokken voor de veertiende dag na de datum van opmaak van de akte van deze aangifte (artikel 165, § 1, van hetzelfde Wetboek).

De toekomstige echtgenoten moeten op het tijdstip van die aangifte de voorwaarden vervullen die vereist zijn om een huwelijk te kunnen aangaan. Bijgevolg kan de ambtenaar van de burgerlijke stand de aangiften van huwelijk uiteraard slechts in ontvangst nemen zodra de wet in werking is getreden. Dit beantwoordt overigens aan een algemeen rechtsbeginsel : op een wet kan geen beroep worden gedaan voor de inwerkingtreding ervan.

Voor de inwerkingtreding van de wet mogen de ambtenaren van de burgerlijke stand evenwel informatie verstrekken over dit huwelijk en de toekomstige echtgenoten helpen bij de samenstelling van hun dossier, zonder evenwel de aangifte van huwelijk in ontvangst te mogen nemen.

2.1. Nationaliteit van de toekomstige echtgenoten van hetzelfde geslacht

De wet van 13 februari 2003 tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek doet geen afbreuk aan de beginselen van het internationaal privaatrecht die van toepassing zijn op het huwelijk. Krachtens die beginselen zijn de grondvoorwaarden voor het huwelijk onderworpen aan het persoonlijke statuut van de echtgenoten (artikel 3 van het Burgerlijk Wetboek).

Met betrekking tot twee toekomstige echtgenoten met dezelfde nationaliteit is hun gemeenschappelijke nationale wet van toepassing om de grondvoorwaarden voor het huwelijk te bepalen. Ingeval de toekomstige echtgenoten een verschillende nationaliteit hebben, moet ieder van hen beantwoorden aan de voorwaarden die worden opgelegd in de eigen nationale wet (distributieve toepassing - voor in het buitenland gesloten huwelijken, zie artikel 170ter van het Burgerlijk Wetboek).

Ingeval, overeenkomstig een bepaling van het nationale recht van de echtgenoten of van één van hen, het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht is verboden, is die bepaling evenwel niet van toepassing ten voordele van de Belgische wet, voorzover één van de toekomstige echtgenoten Belg is of zijn gewone verblijfplaats in België heeft. Het verbod van een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht is immers discriminerend en in strijd met onze internationale openbare rechtsorde.

Deze strijdigheid met onze internationale openbare rechtsorde heeft noodzakelijkerwijs tot gevolg dat de Belgische wet betreffende het huwelijk van toepassing is op de voorwaarde inzake geslacht, voor zover één van de echtgenoten Belg is of in België zijn gewone verblijfplaats heeft.

2.2 Voor de aangifte van het huwelijk vereiste documenten

Artikel 64, § 1, van het Burgerlijk Wetboek vermeldt de documenten die moeten worden voorgelegd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand bij de aangifte van het huwelijk.

Ter herinnering :

- 1° een voor eensluidend verklaard afschrift van de akte van geboorte;
- 2° een bewijs van identiteit;
- 3° een bewijs van nationaliteit;
- 4° een bewijs van de ongehuwde staat, en in voorkomend geval van de ontbinding of nietigverklaring van de vorige huwelijken;
- 5° een bewijs van de inschrijving in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachregister en/of een bewijs van de actuele verblijfplaats;

Les enfants qui, actuellement, naissent pendant le mariage voient s'établir, par le seul fait de la naissance dans le mariage, un lien de filiation non seulement entre eux et la mère (article 312 du Code civil), mais aussi entre eux et le père (article 315 du Code civil).

Si l'article 143 du Code civil exclut l'application de l'article 315 du même Code, il va de soi que les articles 316, 317 et 318 ne peuvent pas non plus trouver application (voir Sénat, rapport, doc. n° 1173/3, p. 78).

Les articles 315 à 318 du Code civil, qui traitent de la présomption de paternité, sont exclusivement basés sur des situations biologiquement possibles. Ces articles n'utilisent en effet que les termes « paternité » et « père ». Le législateur a estimé que lier de plein droit des effets en matière de filiation à un mariage entre deux personnes du même sexe reviendrait à faire une trop grande abstraction de la réalité.

2 Déclaration de mariage

En vertu de l'article 63 du Code civil, tout mariage doit être précédé d'une déclaration de mariage.

Le mariage ne peut être célébré avant le 14e jour qui suit la date de l'établissement de l'acte de cette déclaration (article 165, § 1er, du même Code).

C'est au moment de cette déclaration de mariage que les futurs époux doivent remplir les conditions requises pour pouvoir contracter mariage. Il est dès lors évident que les déclarations de mariage ne peuvent être reçues par l'officier de l'état civil qu'à partir de l'entrée en vigueur de la loi. Cela correspond d'ailleurs à un principe général de droit : une loi ne peut être invoquée avant son entrée en vigueur.

Néanmoins, avant l'entrée en vigueur de la loi, les officiers de l'état civil peuvent donner des informations sur ce mariage et aider les futurs époux à constituer leur dossier, sans toutefois pouvoir recevoir la déclaration de mariage.

2.1. Nationalité des futurs époux de même sexe

La loi du 13 février 2003 ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code civil ne porte pas atteinte aux principes de droit international privé applicables au mariage. En vertu de ces principes, les conditions de fond du mariage sont soumises au statut personnel des époux (article 3 du Code civil).

En présence de deux futurs époux possédant la même nationalité, la loi applicable pour déterminer les conditions de fond du mariage est leur loi nationale commune. Si les futurs époux sont de nationalité différente, chacun d'eux devra répondre aux conditions imposées par sa propre loi nationale (application distributive - pour les mariages célébrés à l'étranger, voir l'article 170ter du Code civil).

Toutefois, si une disposition de la loi nationale des époux, ou de l'un d'eux, interdit le mariage de personnes de même sexe, l'application de cette disposition doit être écartée, au profit de la loi belge, pour autant que l'un des futurs époux soit belge ou réside habituellement en Belgique. En effet, l'interdiction du mariage entre personnes de même sexe est discriminatoire et contraire à notre ordre public international.

Cette contrariété à notre ordre public international doit nécessairement entraîner l'application de la loi belge relative au mariage en ce qui concerne la condition de sexe, pour autant que l'un des futurs époux soit belge ou réside habituellement en Belgique.

2.2 Documents requis pour la déclaration de mariage

L'article 64, § 1er, du Code civil énonce les documents qui doivent être remis à l'officier de l'état civil lors de la déclaration de mariage.

Ce sont, pour rappel :

- 1° une copie conforme de l'acte de naissance;
- 2° une preuve d'identité;
- 3° une preuve de nationalité;
- 4° une preuve de célibat et, le cas échéant, de la dissolution ou de l'annulation des précédents mariages;
- 5° une preuve de l'inscription dans les registres de la population, le registre des étrangers ou le registre d'attente et/ou une preuve de la résidence actuelle;

6° in voorkomend geval, een gelegaliseerd schriftelijk bewijs uitgaande van de bij de aangifte van het huwelijk afwezige aanstaande echtgenoot, waaruit diens instemming met de aangifte blijkt;

7° ieder ander authentiek stuk waaruit blijkt dat in hoofde van de betrokkene is voldaan aan de door de wet gestelde voorwaarden om een huwelijk te mogen aangaan.

Met betrekking tot punt 4° vestig ik de aandacht erop dat in de wetgeving van verscheidene vreemde landen onlangs een vorm van geregistreerd partnerschap is ingevoerd die voor de personen die gebonden zijn door het geregistreerd partnerschap een huwelijksbeletsel doet ontstaan.

De ambtenaar van de burgerlijke stand moet derhalve nagaan dat geen van de toekomstige echtgenoten gebonden is door een in het buitenland geregistreerd partnerschap dat aanleiding geeft tot een huwelijksbeletsel.

Wat punt 7° betreft, moet overeenkomstig het hoger vermeld beginsel vanzelfsprekend geen rekening worden gehouden met een bepaling die zou zijn vervat in het normaal vereiste wetscertificaat, op grond waarvan het huwelijk enkel geldt voor personen van een verschillend geslacht.

3. Huwelijksbeletfels

1. Artikel 162 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt het huwelijk tussen broer en zuster. Het huwelijksbeletsel wordt uitgebreid : ook twee broers of twee zusters mogen niet met elkaar in het huwelijk treden.

2. Artikel 163 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt het huwelijk tussen oom en nicht en tussen tante en neef. Het huwelijksbeletsel wordt uitgebreid : ook tussen oom en neef en tussen tante en nicht is het huwelijk verboden.

3. Ik vestig uw aandacht erop dat het huwelijksbeletsel tussen schoonbroers en schoonzussen werd afgeschaft door de wet van 27 maart 2001 tot wijziging van de artikelen 162 en 164 van het Burgerlijk Wetboek (*Belgisch Staatsblad* van 11 mei 2001) die in werking is getreden op 21 mei 2001 en niet opnieuw in de wet is ingevoegd. Het kon dus niet worden uitgebreid tot huwelijken tussen schoonbroers of tussen schoonzusters.

De in het nieuwe artikel 164 aan de Koning geboden mogelijkheid het huwelijksbeletsel tussen die personen om gewichtige redenen op te heffen, heeft bijgevolg geen bestaansreden.

B. Erkenning van het huwelijk van personen van hetzelfde geslacht in het buitenland

Supra is reeds gesteld dat België door de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht een rechtsfiguur instelt die als dusdanig in andere landen nog niet bekend is.

Het is dus niet uitgesloten dat dergelijke huwelijken in sommige landen niet worden erkend.

Bijgevolg zullen situaties ontstaan waarin sommige huwelijken volkomen geldig zijn in België, terwijl zij in het buitenland als ongeldig worden beschouwd.

Het is dus van het grootste belang dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de aandacht van de betrokkenen vestigt op de mogelijke nadelige gevolgen van deze huwelijken in het buitenland. De toekomstige echtgenoten hebben er belang bij zich terdege te laten adviseren over hun juridisch statuut indien zij zich in het buitenland vestigen of indien zij er vermogensbelangen of andere belangen hebben of verwerven.

Dat is des te belangrijker omdat het in het algemeen onvoorspelbaar is hoe de buitenlandse rechtspraktijk zal reageren op huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht. Zoals hoger reeds is gesteld, is het allereerst niet zeker dat dergelijke huwelijken als dusdanig worden erkend. Het is ook niet zeker of het gegeven dat een dergelijk huwelijk niet wordt erkend, inhoudt dat geen enkel gevolg wordt erkend of dat sommige gevolgen daarentegen wel worden erkend.

C. Voorwaarden voor de erkenning in België van een in het buitenland aangegaan huwelijk

Artikel 7 van de wet vervangt artikel 170 van het Burgerlijk Wetboek door een nieuwe bepaling.

De voorwaarden om een in het buitenland aangegaan huwelijk in België geldig te beschouwen, moeten volgens de geest van de wet geslachtsneutraal worden gemaakt.

Artikel 170ter van het Burgerlijk Wetboek blijft niettemin van toepassing op de huwelijken bedoeld in artikel 170 van hetzelfde Wetboek. In hoofdzaak zijn deze huwelijken in België slechts geldig indien de contracterende partijen hebben voldaan aan de vereisten die door hun personeel statuut op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven om een huwelijk te mogen aangaan.

Overeenkomstig het beginsel, vermeld in de inleiding van deze circulaire, is een bepaling betreffende het persoonlijk statuut voor wat betreft het geslacht van de echtgenoten die het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht verbiedt, evenwel niet van toepassing

6° le cas échéant, une preuve écrite légalisée, émanant du futur époux absent lors de la déclaration du mariage, dont il ressort que celui-ci consent à la déclaration;

7° toute autre pièce authentique dont il ressort que l'intéressé remplit les conditions requises pour pouvoir contracter mariage.

En ce qui concerne le 4°, j'attire l'attention sur le fait que les législations de divers pays étrangers ont récemment institué une forme de partenariat enregistré qui crée, dans le chef de ceux qui sont liés par ce partenariat enregistré, un empêchement à mariage.

Dès lors l'officier de l'état civil doit vérifier qu'aucun des futurs époux n'est lié par un partenariat enregistré conclu à l'étranger et qui produit un empêchement à mariage.

Quant au 7°, conformément au principe énoncé ci-dessus, il va de soi qu'il ne doit pas être tenu compte d'une disposition contenue dans le certificat de coutume normalement exigé, selon laquelle le mariage ne serait possible qu'entre personnes de sexe différent.

3. Empêchements à mariage

1. L'article 162 du Code civil prohibe le mariage entre frère et sœur. L'empêchement à mariage est étendu : deux frères ou deux sœurs ne peuvent pas non plus se marier ensemble.

2. L'article 163 du Code civil prohibe le mariage entre oncle et nièce, et entre tante et neveu. L'empêchement à mariage est étendu : le mariage est également prohibé entre oncle et neveu, et entre tante et nièce.

3. J'attire votre attention sur le fait que l'empêchement à mariage entre beaux-frères et belles-sœurs a été supprimé par la loi du 27 mars 2001 modifiant les articles 162 et 164 du Code civil (*Moniteur belge* du 11 mai 2001), entrée en vigueur le 21 mai 2001, et n'a pas été réintroduit par la nouvelle loi. Il n'a donc pas pu être étendu aux mariages entre beaux-frères, ni entre belles-sœurs.

Par conséquent, la possibilité offerte au Roi, par le nouvel article 164, de lever pour des causes graves l'empêchement à mariage entre ces personnes, est sans objet.

B. Reconnaissance à l'étranger du mariage de personnes de même sexe

La Belgique, comme cela a déjà été mentionné plus haut, en ouvrant le mariage aux personnes de même sexe, instaure une institution juridique encore inconnue comme telle dans d'autres pays.

Il n'est donc pas exclu que de tels mariages ne soient pas reconnus dans certains pays.

Des situations apparaîtront ainsi où certains mariages seront parfaitement valables en Belgique, et, où, en même temps, aucun effet ne leur sera reconnu à l'étranger.

Il est donc extrêmement important que l'officier de l'état civil attire l'attention des intéressés sur les inconvénients possibles de ces mariages à l'étranger. Il est de l'intérêt des futurs époux de se faire dûment conseiller sur leur statut juridique dans l'hypothèse où ils s'établiraient à l'étranger, ou dans le cas où ils y auraient déjà ou acquerraient par la suite des intérêts patrimoniaux ou autres.

Cela est d'autant plus important que l'on ne peut faire que des prévisions globales quant à la manière dont la pratique juridique étrangère réagira aux mariages entre personnes de même sexe. Comme cela a déjà été précisé, il n'est d'abord pas certain que de tels mariages seront reconnus comme tels. Il n'est pas sûr non plus que le fait de ne pas reconnaître un tel mariage impliquerait qu'aucun effet ne lui serait reconnu, ou qu'au contraire certains effets lui seraient accordés.

C. Conditions auxquelles un mariage célébré à l'étranger est reconnu en Belgique

L'article 7 de la loi remplace l'article 170 du Code civil par une nouvelle disposition.

L'esprit de la loi requiert que les conditions auxquelles un mariage célébré à l'étranger est considéré comme valable en Belgique, soient rendues neutres du point de vue du sexe.

L'article 170ter du Code civil reste néanmoins applicable aux mariages visés à l'article 170 du même Code. En substance, ces mariages ne sont valables en Belgique que si les parties contractantes ont satisfait aux conditions prescrites à peine de nullité par leur statut personnel pour pouvoir contracter mariage.

Néanmoins, conformément au principe énoncé dans l'introduction de cette circulaire, une disposition du statut personnel, relative au sexe des époux, interdisant le mariage de personnes de même sexe doit être écartée, lorsque l'un des époux a la nationalité d'un Etat ou a sa

indien één van die personen de nationaliteit bezit van een Staat waarin krachtens het nationale recht een dergelijk huwelijk is toegestaan of op het grondgebied van een dergelijke Staat zijn gewone verblijfplaats heeft, zulks vanaf de inwerkingtreding van de wet.

Wanneer een ambtenaar van de burgerlijke stand wordt geconfronteerd met een huwelijk, zoals bedoeld in voorgaande paragraaf met name een huwelijk van personen van hetzelfde geslacht, kan hij bijgevolg niet weigeren om dat huwelijk te erkennen enkel en alleen omdat de echtgenoten of één van de echtgenoten niet voldoen of voldoet aan de voorwaarde inzake het persoonlijk statuut met betrekking tot het geslacht van de echtgenoten.

2 Artikel 8 van de wet wijzigt artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek, dat de overschrijving regelt in de registers van de burgerlijke stand bij de terugkeer op het grondgebied van het Rijk, van de akte van voltrekking van een huwelijk dat in het buitenland is aangegaan. In de geest van de wet moet ook dit artikel geslachtsneutraal worden gemaakt.

D. Onderhoudsverplichtingen

Artikel 9 van de wet wijzigt artikel 206 van het Burgerlijk Wetboek dat betrekking heeft op de onderhoudsverplichting tussen schoonouders en schoonkinderen. In 1° ervan is bepaald dat aan de onderhoudsverplichting een einde wordt gesteld als de schoonvader of de schoonmoeder een tweede huwelijk aangaat. De wijziging van artikel 206 van het Burgerlijk Wetboek beoogt een einde te maken aan het onderscheid dat in deze bepaling wordt gemaakt op grond van het geslacht.

E. Vaststelling van de afstamming van de overspelige kinderen van een echtgenoot (artikelen 10 tot 12 van de wet)

De artikelen 313, 319bis en 322 van het Burgerlijk Wetboek hebben betrekking op de gevallen waarin de ene echtgenoot op de hoogte wordt gebracht van de vaststelling van de afstamming van overspelige kinderen van de andere echtgenoot.

Deze artikelen werden aangepast opdat zij tevens zouden gelden in geval van een huwelijk met een persoon van hetzelfde geslacht.

In elk van de bovenvermelde gevallen moet dus erin worden voorzien dat zowel de ene als de andere echtgenoot op de hoogte wordt gebracht.

F. Adoptie (artikelen 13 tot 16 van de wet)

Aangezien aan een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht geen afstammingsrechtelijke gevolgen zijn toegekend, is adoptie door een echtpaar van hetzelfde geslacht niet mogelijk, zoals supra reeds is gesteld.

De artikelen 345, tweede lid, 346, eerste en derde lid, 361, § 2, en 368, § 3 van het Burgerlijk Wetboek dienden dus dienovereenkomstig te worden aangepast.

Een aanpassing van artikel 358, §§ 2 en 3, en van artikel 370, § 3, van hetzelfde Wetboek was niet nodig, omdat de formulering van deze bepalingen enkel uitgaat van de klassieke man-vrouw-situatie.

G. Wijziging van andere bepalingen van het Burgerlijk Wetboek

De artikelen 17 tot 20 van de wet wijzigen respectievelijk de artikelen 1398, 1676, 1940 en 1941 van het Burgerlijk Wetboek.

Deze wijzigingen strekken ertoe de tekst geslachtsneutraal te maken.

Artikel 21 van de wet daarentegen wijzigt artikel 16, III, van de wet van 30 april 1951 met betrekking tot de handelshuurovereenkomsten, die vermeld is in Boek III, Titel VIII, Afdeling IIbis, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 22 tenslotte brengt wijzigingen aan in artikel 48 van Boek III, Titel XVIII, van het Burgerlijk Wetboek betreffende voorrechten en hypotheeken. De twee laatste wijzigingen hebben eveneens tot doel de tekst geslachtsneutraal te maken.

H. Inwerkingtreding van de wet

Deze wet is overeenkomstig artikel 23 ervan in werking getreden op de eerste dag van de vierde maand na die waarin zij werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

De datum van inwerkingtreding van de wet is dus bepaald op 1 juni 2003.

De Minister van Justitie,
Mevr. L. ONKELINX

résidence habituelle sur le territoire d'un Etat dont le droit autorise un tel mariage et ce, dès l'entrée en vigueur de la loi.

Par conséquent un officier de l'état civil, confronté à un mariage visé à l'alinéa précédent, ne peut refuser de le reconnaître pour la seule raison que les époux, ou l'un d'eux, ne remplissent pas la condition de son statut personnel relative au sexe des époux.

2 L'article 8 de la loi modifie l'article 171 du Code civil, lequel règle la transcription sur les registres de l'état civil, au retour sur le territoire du royaume, de l'acte de célébration d'un mariage contracté en pays étranger. Dans l'esprit de la loi, il convenait également de rendre cet article neutre du point de vue du sexe.

D. Obligations alimentaires

L'article 9 de la loi modifie l'article 206 du Code civil, qui porte sur l'obligation alimentaire entre beaux-parents et beaux-enfants. Le 1° de cette disposition stipule que l'obligation alimentaire prend fin lorsque le beau-père ou la belle-mère a convolé en secondes noces. Par la modification de l'article 206 du Code civil, on vise à mettre un terme à la distinction basée sur le sexe existant dans cette disposition.

E. Etablissement de la filiation des enfants adultérins d'un époux (artikelen 10 à 12 de la loi)

Les articles 313, 319bis et 322 du Code civil visent les cas où l'établissement de la filiation des enfants adultérins d'un époux est porté à la connaissance de l'autre.

Ces articles ont été adaptés afin de les rendre également applicables en cas de mariage avec une personne de même sexe.

Dans chacun des cas susmentionnés, il faudra donc prévoir que tant l'époux que l'épouse soit mis(e) au courant.

F. L'adoption (artikelen 13 à 16 de la loi)

Les effets en matière de filiation n'étant pas reconnus à un mariage entre personnes de même sexe, comme cela a déjà été précisé plus haut, l'adoption par un couple de personnes de même sexe n'est pas possible.

Il a donc été nécessaire de modifier les articles 345, alinéa 2, 346, alinéas 1er et 3, 361, § 2, et 368, § 3, du Code civil en conséquence.

Une adaptation des articles 358, §§ 2 et 3, et 370, § 3, du même Code n'était en revanche pas utile puisque la formulation de ces dispositions ne vise que la situation classique homme-femme.

G. Modification d'autres dispositions du Code civil

Les articles 17 à 20 de la loi modifient respectivement les articles 1398, 1676, 1940 et 1941 et du Code civil.

Ces modifications ont été dictées par le souci de rendre le texte neutre du point de vue du sexe.

L'article 21 de la loi modifie quant à lui l'article 16, III, de la loi du 30 avril 1951, relative aux baux commerciaux, loi qui figure dans le Livre III, Titre VIII, section IIbis du Code civil.

Enfin, l'article 22 vient modifier l'article 48 du Livre III, Titre XVIII du Code civil relatif aux privilèges et hypothèques. Ces deux dernières modifications s'inspirent également du souci de rendre le texte neutre du point de vue du sexe.

H. Entrée en vigueur de la loi

Aux termes de l'article 23 de la loi, celle-ci est entrée en vigueur le premier jour du quatrième mois qui suivait celui au cours duquel elle a été publiée au *Moniteur belge*.

La date d'entrée en vigueur de la loi a donc été fixée au 1er juin 2003.

La Ministre de la Justice,
Mme L. ONKELINX